

Илази Суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ за годину
ф. 6, за по године ф. 3,
за четврт године ф. 1 и
50 новчића.
За АУСТРО-УГАРСКУ
за годину ф. 6, за по год.
ф. 3, за четврт године ф.
1 и 50 новчића.
За СРБИЈУ за годину
ф. 7 за друге земље ф. 8.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

Преплата плаће се у
сплатеним писмима не по
средно администрацији «Глас
Црногорца» на Цетиње, а
може се и картом унут
рашњом на пошту у Котор
Донеси плаћу се уредним
титу. Рукописи се не враћају

За огласе плаћа се од
реда 5 новч. За огласе веће
и на дуже вријеме мање.

НЕДЈЕЉНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

ТЕЛЕГРАМИ.

I.

Њезиној Свјет. Књагињи Милени.

Грахово, 16. Јула 11. с. по п.

ВУЧИЈ ДО, 16. Јула 9 сати
пр. п. — Јутрос у 6 и по
сати напануше нас Турци под
Муктар-пашом у Врбици. Од-
мах скочисмо, ухватисмо доб-
ре положаје и дочекасмо Тур-
ке. Бој је љути трајао једну
уру. Црногорци јуришише и
Турке зајмише. Сад ми дове-
доше Осман-пашу жива и
много робова. Бој још траје.
Живјели моји Црногорци!

КЊАЗ НИКОЛА.

II.

Њезиној Свјетлости Књагињи Милени.

Даниловград, 17. Јула 3 с. пр. п.

У КУЧИМА, 16. Јула 9 сати
по п. — Бог нам поможе као
икад. Турска сила ноћас и
јутрос наврије на Куче, пра-
во на Медун. Наши 2500 Ку-
ча и Црногораца побију се, а
испред ноћи кидишу, слома
непријатеља, отму топове и
цебану. Погибија турска вели-
ка. Живио Књаз, Ваша Свјет-
лост с Нашљедником и јуначка
наша војска!

Најоданији

Божо Петровић.

III.

„Гласу Црногорца“.

Грахово, 17. Јула 8 с. пр. п.

Главни књажев стан на Врбици
16. Јула 1 с. по п. — Муктар-паша
савршено сатрвен. Јутрос у 6 и по
сати сукоби се с нашом војском више
Врбице на Вучиј-До. Наши су одма
заузели добре положаје. Најљути бој
трајао је један сат и по. По томе ју-
риши наша војска на турку, која се
даде у дивље бјегство. Наша војска
гомила ју је и сјекла пуна три сата.
Од 16 табора Муктарових једва се
четири бјегством спасло. Заробили
смо Осман-пашу и много низама, у-
зели смо пет крупних топова, мнош-
тво оружја, цебане, барјака с алај-
барјаком и других ствари. Наш је
губитак мали. У првим редовима
храбро су се борили четири најближа
рођака књажева, од којих један, Фи-
лић Петровић, у обје ноге тешко ра-
њен. Слава Богу! Живио Књаз! Жи-
вила наша војска!

Ратовати савремено су два не-
пријатеља значи снаге дијелити, које
се у дијелењу слабе, колико у спа-
јању јачају.

За то, кад у Цариград стиже објава
рата са Цетиња и из Биограда, про-
мислише, треба најприје на Србију све
снаге оборити, — нек и Муктар паша
тамо иде — црногорска ће се вој-
ска подијелити у опсаде око нашијех
утврђења пограничних, докле ми
сатремо Србију, — послје ће и Црна
Гора наша бити.

Овако су без сумње Турци мис-
лили.

Али наша јуначка војска, предво-
ђена својим мудријем Господаром,
осјењена Душановијем орлашом, и не
обазре се на те турске градове, него
се спусти низ Херцеговину и до Мо-
стара посједе је.

Која ју је главна сврха на овом
походу руководила, нека говори сла-
вна победа нашег оружја на Вучјему
Долу.

Муктар-паша принуђен је био, да
остави Босну и да са свом снагом из-
ађе на мегдан јуначки планом, по ком
ено га разбијена и слоњена, скучена
у Билећу.

Тијем оружје савезничко у вели-
ком подухвату своме велики успех по-
стиже.

Јунаштво наше војске, које је од
Косова пркосило Турчину, које ће за
углед погаженијем народима поред ју-
наштва шпартанског у пјесмама народ-
нијем и у историји ослобођења и препро-
рођења народа српског вјечно живје-
ти, данас слави најљепшу побједу.

Црна Гора новијем се заслугама
у Српству уздиже, новом се славом
у свијету увјечава.

А нашем Господару на првом
кораку по бојноме пољу срећа рас-
твара путове Немањине у бољу бу-
дућност!

Нека Бог велики оваквијем поб-
једама благослови све оружје наше од
Дунава до Јадранског, а од Јадран-
ског до Црнога мора!

Цетиње, 17. Јула.

Тешко се у срцу турске царевине
разбукила борба угњетених племена срп-
ских, која је већ ево у кратком току
своје загрозила силноме угњетачу, поче-
ше се на крајним границама те велике
али првоточне царевине, на сјеверу и на
југу кретати народи, премда више незави-
сни, али не мање насилем отоманским
спречени у природном човјечанском раз-
вићу своме. Народ грчки и румунски по-
чео је самосвјесно да утиче у догађаје на
истоку својим саучешћем према очајној
борби српској, и ако једнога дана то сау-
чешће сазре до судјеловања, то ће без
сумње слобода свиколених народа у јев-
ропској Турској да слави свој ускрс.

Грчка влада, одзивајући се вољи на-
рода јелинског, сазивље коморе зарад
наоружања и мобилизовања своје војске,
а румунска у исто вријеме устаје срчава,
да стресе са народа свога и потоње свезе
турског господарства.

Ичекујући на даље кораке, што ће
их јемачно грчка влада предузети у ко-
рист својих саплеменника у Епиру и Те-
салији, као и оних патника на острвима
грчкога мора, које је негдања сила тур-
ска одлучила од своје материнске земље,
и који по пореклу и крви Јелини, ичеку-
ју своје спасење од Грчке исто тако, као
ваш народ у Босни и Херцеговини што га
се данас нада од Србије и Црне Горе, —
позабавићемо се за сад са потоњим по-
кретима у Румунији.

Од почетка устанка херцеговачког на
све до онога часа, док српске кнежевине
не завојштише на Турку, Румунија се
вјерно придржавала неутралности, па и
онда, кад је пламен устанка зализао тур-
ску обалу Дунава, гледала је румунска
влада премда саучесно, али ипак мирно на
догађаје у сусједној Бугарској.

Ми велимо саучесно, јер знамо да у
Јевропи нема народа, који није осјетио
саучешћа, гледаћи на целалески пањ, који је
већ почео да плива у крви тридестине хи-
љада невиних жртава бугарских.

Али како загазише српске кнежеви-
не у рат за ослобођење свога племена; а
прва крв зарумени мученичку земљу срп-
ску, румунска је влада почела да бдије за
безбједност свога народа, и искала је од
порте, која претијаше са својим монитори-
ма дунавским тврдињама српским, да по-
штује ујамчену неутралност трговинског
Дунава.

Овове правичноме захтјеву порта се
истина одазвала, али се у исто вријеме у
Цариграду замела сумња у неутралност Ру-
муније, која се у нотама турске владе назива-
ше «фикција» (манта), и док се је турска
војска низала од Видина до Рушчука, ис-
каше из Букарешта прецизне обвезе стро-
ге неутралности.

Народ румунски листом је стао на
супрот таквим захтјевима, а влада, виде-
ћи како се стање земље према порти о-
тежава с дана у дан, поднијела је у облику
постулата своје услове за такву неутрал-
ност, услови који би, ако их порта усту-
пи, ставили Румунију и међународно и
административно у посве независан поло-
жај.

Влада румунска схватив цијелу те-
жину својих захтјева, а предвиђајући на
посљедице, ако би их порта одбила, у-
дружила се са коморском комисијом, која
је овлашћена предузети све кораке, које
визискује интерес румунске државе. Међу-
тим се војска у Румунији прикупља и
наоружава, те ће за мало стајати запета
на доњем Дунаву.

Хоће ли та војска дочекати да упадне
турскоме кору у Бугарској за леђа? По-
тоња судбина балканских Хришћана, међу
којијема има и румунских племена, мо-
ра пожељети да се то збуђе! Да ће пор-
та такву опасност гледати да отклони ти-
ме, што ће свој одговор отезати, док не за-
добље неке успјехе у борби са српским
кнежевинама, то је вјеројатно; али хоће-
ли Румунија чекати да се то збуђе, о то-
ме ми бар сумњамо. Турска војска која
би прегазила Зајчар и продрла у срце Ср-
бије, нашла би прије а посље и пут који
води Турн-Северину, и велики везир, који
се је успео да «смавни Србију» неће скло-
жен бити, да се рукује са Румунијом, ко-
ја је бар у дипломатији показала солидар-
ност са војујућим кнежевинама.

Што се тиче нас, ми смо на чисто
с нашим програмом; он је написан на вр-
ху мача српског и гласи «слобода или
смрт». Као сваки поједини тако и народи
теже, да својом властитом снагом подуче
оно, за чим прегну са презрењем свога
живота; али и ако се запад неплани, да
ће му Турска преко слављена народа
српског загрози, тога се у првој линији
Румунија плашита мора; и кад она, пред-

виђајући посљедице турске побједе, удру-
жује своје интересе с нашим, кад признаје
нашу судбину и за њену, то показује са-
мо да влада књаза Карола рачуна с позитив-
ним факторима. Од побједоносне Турске
народ румунски нема да очекује ништа;
од побјеђене Турске може получити све!

У таквој алтернативи, нико неће за-
мјерити румунској влади, што је употре-
била иначе ванредну мјеру, да са заступ-
ством у заједници подјели тешку одговор-
ност за догађаје, који могу за мало на-
ступити у румунској земљи.

Дај Боже, да ти догађаји буду ко-
рисни српској борби, а свијетли за оне
извршене људе, у чијим је рукама данас
судбина Румуније.

J.

ИЗ ГЛАВНОГ КНЕЖЕВОГ СТАНА У ХЕРЦЕГОВИНИ.

На Корита, 13. Јула.

Једва један пут сво настаде про-
мјена у нашем ратничком стању у
Херцеговини. До сада, као што сте
видјели, немогосмо нијдје наћи на
турку војску. Што је има у Херце-
говини, сва се подјелила и забила у
градове. Из њих се није помицала
није. Операције, које наше заповјед-
ништво предузима, држе се у нај-
строжијој тајности. Осим посвећени-
јех лица не може их у стану нашем
нико знати ни погодити. Ја, у колико
сам се могао обавјестити, и колико
сам по досадањем кретању у стању
судити, држим, да је такав положај
турске војне силе право побуђење,
те је наша војска пошла правце на
Мостар у циљењу, да турку војску
извуче из градова у поље. Намјера
је врло добра, јер ударање на поје-
дина утврђења, којијех је много, ста-
ло би много жртава и напредовало би
се много спорије, а сва је вјероватност
била, да ће Турци морати излети,
да нам спријече у Мостар. С тијем
планом ми смо продирали најпријед и
дошли до Невесињске Касабе. Ту је
крајње вријеме било, да нам Турци
стану на пут. С тога је Књаз послао
једно одјелење војске од четири бата-
љона црногорска и 200 Херцеговаца
у Бишину, да мотри на кретање Ту-
рака, нарочито хоћели из Мостара
турска војска излети. И доиста 11.
о. м. најави се турска војска од Мо-
стара. Војске је турске било 15 табора
и с њом — Муктар паша. Наше
одјелење, и ако је видјело силу над-
моћнију, удари на Муктарову војску,
која је имала собом и четири тона.
Бој се отворио врло жесток и крвав.
Трајао је пунијех седам сата. Наши
су се врло јуначки подијели. Напо-
шљедку су се повукли главној војсци,
а Муктар паша улегне у Касабу. Од
нашијех има мртвијех 48, а рањенијех
83. Турска је погубија била ужасна.
Они су се нашли на једној чистој
страни без икаквога заклона. Падали
су као снопље пред нашијема, који
су били ушанчени. Само мртвијех о-
стало је на пољани преко 300, и мнош-
тво рањенијех, а сигурно и мртвијех
изнијели су из бојишта.

Долазак Муктар паше сачувао је
Касабу од предаје, која се на то по-
казивала готова, јер је била јако оште-
ћена од нашијех топова. Но у томе

не сматра се у нашој војсци никакав губитак. Главна циљ, за којом се ишло, постигнута је. Муктар паша, који је био с војском отишао у Босну против Србије, повраћен је натраг нашим приближењем к Мостару. Дале, он је извео скоро сву војску из Мостара, сада му не остаје ништа друго, него да са том војском и оном, која је у Касаби, изиђе изван и да се побједе с нама у позицијама, које уграбисмо. С тога је и наша војска оставила свој невестињски стан и премјестила се у Гацко. Мјесто судару нашем не може се предвидјети. Свакојак то ће бити брзијех дана. Дадне ли Бог и срећа јуначка побједу нашем оружју, по себи се разумје, да ће одмах падати, или бар лакше пасти и Касаба и сва друга утврђења до Мостара, па и сами Мостар.

Као што у почетку рекох, с овим настаје значајна промјена у нашем ратничком стању и то промјена, какву смо жељели и на каквој је наше заповједништво врло вјешто радило. Читао сам у страним новинама, да Књаз иде правце на Мостар, да га заузме. Ови ће видјети да су сада погрешно судили. У бечкој «Нов. слоб. Преси» наишао сам, гдје се каже, да је марширање црногорске војске пут Мостара само «ратничко лукавство». «Преса» ће се сада радовати, да је случајно погодила. Но не вјерујем, да ће јој бити мила и пошљедица тога, наш можда одсудни судар с Муктаровом војском, ако тј. дадне Бог, да га потучемо.

Пошто је аустријска влада држећи се строго неутралности према објема ратујућим странама затворила Клек, то је и оно одјелење наше војске, под г. г. Бајом Бошковићем и војводом Пеком Павловићем позвано, да се врати с Клека у главни логор. Друго одјелење наше војске, које је још с Убала пошло у Невесиње, већ се вратило у наш главни стан.

Војска је наша сва здрава и одушевљена. Особито добро расположено је влада у којој од последњег боја на Касаби са Муктар пашом, и жељно чека велики бој. Једина и то велика незгода за нашу војску је оскудница у води. Догађа се, да цијели дан марширамо и једва мало воденаћемо. А војска је велика, те је брзо потроши и замути.

Онај комад бомбе, те је на Касабу ударио о хаљину Књажеву, узео је г. Темел, аустро-угарски дипломатски агент при двору књажевом, за спомен.

Успјех оружја наше браће у Србији, чини најрадосније дјелство на нашу војску. Извјештаја о тамошњим бојевима имамо и непосреднијех и преко г. Белимарковића, српскога појереника код нашега Књаза.

Имали смо до сада скоро сваки дан јаки сјевер и студ, а често и силну кишу. Од јуче је врло лијепо вријеме.

Војводе и поглавари босанских усташа издали су шљедећи:

ПРОГЛАС.

Кад смо разумјели за берлински састанак трију сила савезница, а знајући да се испуниће судбе наше ради, ми представници усталога народа за ослобођење потлачене и потлачене Босне опуномоћисмо нашега пријатеља, господина Божићаревића Веселичкога, те је поднио нашу изјаву канцеларима трију царева, у којој изложисмо умјерене захтјеве наше, да би за вријеме престала тећи крв и био крај узajимног тлачењу и пустошењу; ми тражисмо примирје, не што клонисмо борећи се и од турскога мача страхујући; тражисмо га дигло из очајања, гледајући о-бескућени народ и његове патње над патњама. Закудасмо на вратима, да нам се подаре четир олакшице из моћнијих руку владалаца, који у својим областима бране а животињу бити и тријевити овакјим мукама и страхотама, као што их ми од вје-

кова подносимо; тражисмо да се што прије ставе између нас и дивљих Турака, е да би народ што скорије главу подигао и сигуран животом и имањем заорао плугом у несрећну земљу, да нехрани измоздјену чељад и да га зима опет незатече гола на угориштима и по збојеговима; тражисмо — примирје, јер се надасмо да ће усталачко заузимање многомоћнијех царева приклонити Султана и владу његову да нам тежи живот олакшају, и да ће та тако силна и велика царства моћи пожуриати порту, да те своје обвезе и испуни.

Али се ето преварисмо у мислима и надама нашим. Докле силе наваливаху да краја буде нашим невољама а опет порта да се обезбједи ова црна, нама до Бога проишталата земља, дотле сами Турци показаше цијелом свијету и јасно и грозно са чега се диже Херцеговина, Босна и Бугарска. Каква ужасна и грозна дјела починише они сад, небојећи се Бога, ни суда свијећкога, не стидећи се сила посредница и немарећи што у областима царства гору устанци са њиховијех и онако већ превршних злочинства.

Извршише звјерску сјечу над невиним нашим браћом у Приједору, посјекосе безмоћне старце, жене и децу нашу, који се од силе разузданичке скриве у лузима и по гудурама.

Учинише други покољ витлејемски, на земљи јевропској; посјекосе пуну школу невине мушке и женске дјечице у Клисури.

Искасацише посланике њемачкога и францускога сријед многољуднога и заштитенога Солуна, на очиглед и војске и власти, са знањем и наредбом самога Валије.

Та дигосе руке и на самога Султана и на онај га свијет отпратише и то учинише учене ходи, софте и мувтије, исповједници онога корана, на ком су силу своју засновали, и по којем и нама Хришћанима суде и правичу дјеле.

И после овакјих ужаснијех и звјерскијех призора можемо ли опет ићи у руке самовољнијем, развратнијем и незаконијем Турцима; која би хришћанска и образована држава хтјела и смјела остављати нас под дивљом и необузданом владом валија и другијех покваренијех чиновника турских, које Стамбол купи по далеком Анадолу и овамо их шаље да нас злостављају сваком глобом и потвором, који не задркташе дижући руке на Султана и везире његове, како ли ће они моћи бити поруздано јемство за рајине олакшице, које потражисмо за мир и поредак у далекој забаченој Босни.

Узалудних нада и обмана бјеше изобиља. Ми захвалујемо племенитом заузимању великијех царева за нашу горку судбину. Али пред овакјим покваренијем фанатичкима непознато оружја, док је међу нама једне пушке, једне сабље, једне главе на раменима. Неможе нам се пребацити, да нијесмо молили и чекали, да смо пренагнали; ми викасмо и ваписмо толико пута из нашега сукањства, и свијет бјеше глух; ми устајасмо да бранимо главе наше и наше нејачи, а крштени дуптегуби и пријатељи турски, називаху нас бунтовницима: ми молисмо моћне цареве, те се заузеше за ојаћени живот наш, али и њихов моћан глас оста непослушан ма да све бјеше притврђено самим Султаном и високом портом његовом; ми молисмо брзу помоћ, одсудну, а нас ето сријед сјече и пламена тјеше мирољубјем и олакшицама из руке мучилачке, тражисмо милосерђа правде и човјечанства, а ево нам је још и дан данас једини наш савезник Господ Бог.

И у име тога нашег великог савезника Бога, ми васколике вође устаничкијех чета босанскијех, данас једини законити представници српске земље Босне, после толиког чекања и без наде на икакву помоћ, рјешавамо: да од данас за навјек кидамо са нехришћанском владом цариградском и желећи с браћом нашим Србима дјелити судбину па ма каква она била, проглашисмо: да се домовина наша Босна присајужава кнежевини Србији, законитом и правом прејамнику државе старијех наших краљева и царева и проглашавамо нашим наслѣдним господаром књаза српског Милана М. Обреновића IV.

Живио наш народ српски.

Живио господар наш књаз Милан М. Обреновић IV.

Живјела наша државна влада у нашој престолници Београду.

У Босни, 20. Јунија 1876.

«Руски Мир» од 6. Јула пише:

«Нечувене бјезде, што притиснуше незащитљени бугарски народ, није нијесу узбудили тако опће и енергично негодовање као у Инглешкој, — у тој истој Инглешкој, која снабдјева Турке свакијем

средствима за угњетавање и истребљивање Хришћана. Читајући краснорјечиве бесједе инглешкијех државника и инглешкијех листова поводом почињенијех звјерства турскијем властима, којијема је напуштен сродни нам бугарски народ, можемо закључити, да су Инглези на нашем мјесту, да би Бугарска одавна била слободна, и ниједан башибозук неби већ са својијем присуством скврњио ону напојену невином крвљу, несрећну земљу.

«Нећемо ли ми сами на свему свијету мирнијем спокојством гледати, скрштенијех рука, ће гину наша браћа, под изговором официзнога неутралитета, који се нас не тиче? Оћемо ли оставити самијем Инглезима и Њемцима да се згражавају мусулманскијех недјела у бугарској земљи, а ми да се сви смјерно држимо своје вјечне, смртоносне пјесме за «јевропски мир»?

«Један од наших списатеља рече, да је Русија већ тијем корисна Славенима, што она опстоји. Овакав парадокс могао је доћи у главу само рускоме публицисти, јер је само нашој руској нарави својствено сводити у принцип пасивну бездјелатност, која граничи с фатализмом. Свакоме је јасно, да само по себи существовање Русије, подрађујући у Славенима наде на бољу будућност, у исто доба и зазиваје њихова страдања у садашњости. Свакоме је јасно, да Бугари страдају, у знатној мјери с нас, с историчкијех свеза својијех с рускијем народом, са супарничког непријатељства запада к нама, и са мржње турке на нас. Ако им ми на вријеме неупржимо руку помоћи, и ако њихове наде на нашу помоћ остану празне, то њихове бјезде неизбјегне такве размјере примају, који се неби могли ни замислити без нашег присуства у Јевропи. Тако је очевидно, да ми немамо никаквога права обмалчавати себе таквијем изразима, као што је више наведени. Ми не можемо претендовати на јаче нерве, него Инглези, и немамо права да мучимо у оно доба, када сав свијет просвјешћени негодује, мирујући само с тога, што активна ролу припада у овом случају по самој природи Русији.

«Ушљед захтјевања инглешког јавног мњења, наложено је инглешком консулу у Адријанопољу, да поведе истрагу о свршенијем злочинима у Бугарској. До сада су доносили инглешки листови вијести о варварскијем дјелима башибозука и Черкеза по балканском полуострву, а сада нам ваља чекати официјална извјешћа о томе предмету од инглешкога, или боље рећи, турскога чиновника, агента г. Дизраела, који се ту скоро изразио о башибозуцима, као о «мирнијем, поштенијем житељима», а о мјесници Хришћанима, као о «приселцима», који нарушују њихов мирни башибозучки покој.

«Неће бити с наше стране нескромна смјелост, ако изразимо жељу, да нађемо у официјалном органу нашега правитељства, у «Правитељственом Вјеснику» точно извјешће о томе, што се догодило и догађе у Бугарској. То није мање нужно за руски народ него за инглешки; а готово нико нерасполаже таквијем податцима о овом предмету, као наше министарство иностранијех дјела. Ми имамо консулскијех агената и у Адријанопољу, и у Филипопољу, и у Рушчуку, и у Варни, и они су без сумње извјешћивали нашега посланика у Цариграду о новој поплави азијатскијех крвопија по предјелу нама еродном по крви и по вјери.

«Ми сумњамо, да ће руски народ бити принуђен, да се ограничи, у овом за њега важном питању, јединствено на она извјешћа, што нам Инглези благоизволе подијелити, и надамо се да ће се наше министарство иностранијех дјела толико за руско јавно мњење потрудити, колико се рјешно учинити г. Дизраелу за инглешко. Обнародовање извјешћа, о којијема је ријеч, не може се рећи да је трудно, или неумјесно, ни с дипломатског, ни ма с ког гледишта».

Познати инглешки историк и научењак г. Едуар Фриман управно је лондонском листу «Дели Њусу» једно писмо од 13. Јула поводом дебате у инглешком парламенту о ужасима, што су Турци по Бугарској починили. Из тога важнога писма вадимо шљедеће по «Р. Миру»: «Ја тврдим без икакве сумње, да смо ми као нација преко наше владе морално или неморално подржавали гнусни деспотизам, чија нечувена мрека дјела испуњају небо и земљу. Строго говорећи за недјела у Бугарској нијесу криви жалосни дивљаци, колико они људи, чије се казне не плаше. Без савијести црња је од кривице зликоваца турскијех кривица људи, који се именују Хришћанима и образованима, па који их ипак подржавају. Иста Инглешка биће одговорна, ако она непохита

изјавити, да се она одриче од таквијех људи, као од њенијех преставника. Питам, која је корист интерпеловати људе, који су одлучили да не одговарају? И зар министарство иностранијех дјела има знати више о тијем дјелима, него ли други? Ја не држим да оно располаже каквом гнушном силом, и ако је има, то се она употребљава вјеројатно не толико у корист правде, колико у скривању исте. Зар се потанка извјешћа у вашијем стубцима и другијех листова тијем опровргавају, што лорд Дерби и г. Дизраели изјављују да њима бајаги ништа није о томе познато? У осталом гледати на министарство иностранијех дјела, као на каквог оракула, у чијој је власти тајанствени источник познавања, предпоставља преживјелу форму поредка, која је већ минула. Сада публика исто тако може добро знати што се догађа као министарство иностранијех дјела. У закључку свога писма професор Фриман говори: «Још једну ријеч. Зар нема ништа друго што би се могло учинити изван зидова парламента? Зар се неби могло сазвати митинг? Зар се неби могло изјавити протест, зар се неби могло изјавити пред лицем неба и земље, да у Инглешкој има поштенијех срдаца; да има и још људи, који се није-су научили називати зло добром, а добро злом, — људи, који не желе, да се Инглешка појави пред очима свијета и да се запише на листовима историје, као саучесница гнуснога и крвавога деспотизма варвара-Турака?»

ЦЕТИЊЕ, 17. Јула. — Јутрос између првог и другог сата послје моћни навалише збова са цетињског манастира и са Табле проламати ноћну тишину: Цетињу је свиња дан изванредне радости. Ноћ се од једном претвори у дан, свак се жураше, да чује веселе гласове, које већ предосјеђаше, и које навјешћиваше књажевски двор растрворен, расвјетљен, испуњен радошћу. Њезина Свјетлост Књагина Милена бјеше примила радосну вијест од Његове Свјетлости Књаза Николе, коју на првом мјесту доносило. Високопреосвештени митрополит г. Иларион, г. г. сенатори и сва свијетла породица дијелаху први велику радост у свијетлом двору, али у један час сва се варом том радошћу испуни. Сакупљени народ пред књажевски конак испуњаше поднебје, звјездама искривено, одушевљењем усклицима, старица као момци игру замењашу, пјесма иза гласа поче се орити, шемлук из пушак чинити. По сред тог весела око пет сати, стиже други брзојав Њезиној Свјетлости од г. Божа Петровића, и опет нови знаци највећег одушевљења. По колико су се пута народу читали брзојави, по толико пута разлијегало се најодушевљење: «Живио књаз Никола!» Све тако, докле опет око осам сати звона манастирска нас не позваше, да Богу благодаримо на његовој великој милости, којом обасипаху Црну Гору и њеног Господара, и да целивамо њивот светог Петра, покровитеља Црне Горе и свијетлог дома Петровић-Његоша. При овом свечаном обреду чинодјејствовао је високопреосвештени наш митрополит, а «Тебе Бога хвалимо» из свијех срца и из свијех грла присутнијех уздизаше се к небу најтоплије. Присутна је била и Њезина Свјетлост Књагина Милена са Свијетлијем Наш слѣдником и са цијелом Свијетлом породицом.

Ову радост и задовољство још је озбиљност задржавала у очекивању коначног изхода знамените битке, али када нам око 10 сати дође трећи брзојав, да је сва Муктар-пашина војска сатрвена, онда весело неби краја — и са врх историчне Вртијељке топ огласи Црној Гори овај радосни и знаменити дан!

— 18. Јула. — У боју на Вучјем-Долу поспјечен је Селим паша. Муктар паша је у Биљећу опкољен. А Осман пашу сјутра овђе доводе.

Новости.

— Грчка влада припреља протест у случају ако Турска, узпркос учиненијем корацима, предузме најверено насељивање пограничнијех провинција са 70.000 Черкеза. Тек се Краљ поврати, отвориће се изваздредно засједање камаре.

— По једној вијести из Париза, Русија би се заузимала да Инглешку прихвати на јевропски конгрес, на који би биле вешћистале Њемачка и Аустрија.

— Берлински «Пост» предлаже по-дунавску федерацију под протекторатом аустринскијем; Србија, Црна Гора, и Румунија да буду са свијем независне; Бугарска да се подигне држава под једијем великијем Књазем рускијем; остатак Румелије са Цариградом да задржи Турска, а Грчка да се рашири по острвима у Архипелагу.